

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

Res.1. An Pontifex possit suis praeceptis ita obligare quoad ministrationem Sacramentorum, ut aliquando excusemur ab obligatione, & observatione praecepti divini? Sed inter alia, qua in textu hujus ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

TRACTATUS PRIMVS

D E

POTESTATE PONTIFICIS

in ordine ad Sacramenta.

ET IN FINIS HUIUS TRACTATUS ADSCRIBVNTVR
duae Apologeticae Disceptationes de primatu scilicet D. Petri ad differentiam
inter ipsum, & D. Paulum.

RESOLVTIO I.

An Pontifex possit suis praeceptis ita obligare quoad ministracionem Sacramentorum, ut aliquando excusetur ab obligatione, & obseruatione praecepti diuini? Sed inter alia, quae in textu huius Resolutionis explanantur, quatuor diuersi casus referuntur, ex doctrina supradicta quae sunt, quos in promptu debent habere omnes Sacerdotes, & Confessarij, quia saepe contingere possunt in praxi, & sunt valde notandi. Ex part. 8. tract. 1. Resol. 8.

AFFIRMATIVE respondet Eminenti-
ssimus Cardinalis Lugo de Sa-
cram. Eucharist. disp. 14. sect. 1.
n. 10. vbi sic ait. Loquendo de
possibili, negari non potest, quod
aliquando Ecclesia cum tanto rigore praecipiat, &
prohibeat aliquid, ut etiam intuitu obseruandi praec-
cepti diuini id omitti, vel fieri non possit. Ita illi
qui postea disp. 15. sect. 3. num. 61. allerit, quod in
Ecclesia ex hac doctrina communiter asseritur, non
posse Sacerdotem post prandium celebrare Missam
pro dando viatico moribundo; & ita docent Do-
ctores, quos citat & sequitur Marchinus de sacra-
mento Ordinis, part. 3. cap. 3. num. 13. & me citato
Eminentissimus Lugo vbi supra, num. 68. Et ratio
est, quia praecceptum dandi viaticum debet semper
intelligi, quando dari potest iuxta ritum, & ordi-
nem ab Ecclesia praescriptum in hoc Sacramento
conficiendo, & ministrando. Quare sicut non potest
Sacerdos celebrare absque vestibus factis, absque
altari, absque pane azymo ad dandum viaticum in-
firmo, quidquid dicat. Maior vbi supra, cuius senten-
tiam omnes merito refellunt: sic non poterit
celebrare absque ieiunio, cum tam sit praecceptum
Ecclesiae hoc, sicut illa.

Sed haec exempla non carent difficultate, quia

non desunt Doctores asserentes, Sacerdotum post
prandium posse dicere Missam ad communicandum
infirmum. Et ita docent plures Doctores, quos
olim ego citavi, & adducit Cardinalis Lugo vbi
supra, disp. 15. sect. 3. num. 67. quorum senten-
tiam, ipse putat probabilem & probari potest se-
quentibus argumentis. Primo, licet Sacerdoti non
ieiunio celebrare, ad mortem, vel vulnus vitandum;
ergo ad subueniendum sibi, vel alteri morienti.
Secundo, licet infirmo de vita periclitanti viaticum
ministrare non ieiunio; ergo in gratiam eiusdem
licet Sacerdoti non ieiunio celebrare. Tertio, po-
test Sacerdos in articulo mortis abluere a qui-
buscumque censuris & peccatis, a quibus ante non
poterat; ergo & non ieiunio celebrare. Quarto,
efficacius, potest Sacerdos ad subueniendum sibi,
vel alteri morienti celebrare non praemissa con-
fessione peccati mortalis: ergo & non praemisso
ieiunio. Antecedens conceditur ab omnibus. Con-
sequencia constat, nam maius praecceptum est praemi-
tendi confessionem peccati mortalis, cum sit
iuris diuini, ut supra probatum est, quam praemi-
tendi ieiunium, cum hoc sit tantum iuris positui hu-
mani. Quinto, licitum est Sacerdoti, propter aegroti
necessitatem, anticipare, vel postponere tempus ce-
lebrationis, ut omnes ferè concedunt; ergo etiam
licebit, non ieiunio celebrare, cum utrumque sit
praecceptum Ecclesiasticum. Sexto, praecceptum de
communicando in articulo mortis est diuinum:
ergo debet praualere praeccepto, de non celebrando
post sumptum cibum, quod est humanum.

Et in vno casu admittit hanc sententiam Ami-
cus in cursu Theolog. tom. 7. disp. 27. sect. 3. n. 36.
& ait, licere Sacerdoti non ieiunio celebrare, si
nimirum sumpto veneno morti appropinquaret,
& habens conscientiam peccati mortalis copiam
Confessarij habere non posset: tunc enim poterit
saltem putatiue contritus celebrare, ut si forte
reipla contritus non sit, virtute Sacramenti fiat ex
attrito contritus. Nam in hoc casu sacramentum
Eucharistiae est ad salutem necessarium; vnde
videtur

Citavit in
Ref. quae est
130. in tom.
2. tr. 1. & in
aliis eius
primae not.
& ad mediu
§. 1. huius
Ref. Et sup.
his casibus
segg. in hoc
§. magis late
in suis spe-
cialibus Re-
sol. positus in
suis propriis
tractatibus
in tom. 1. &
2. de Sacra-
mentis se-
cundum hanc
nouam me-
thodum, &
ordinem.

Sup. hoc in
tom. 1. tr. 3.
Resol. 148. a
lin. 5. & in
Ref. 15 §. 2.
ad medium.

PLANA
Omnia
TO. III. IV. V
E. III

2: Tract. I. De Potestate Pontificis

videtur hic casus per episcopiam excepti à lege vni-

Sup. hoc in tom. 2. tr. 2. Ref. 98 & hic in Ref. 49. §. Sed sic & seqq. & in alio §. eius auctor.

4. Potest etiam inferri. *Secundo* ex supradicta doctrina, Sacerdotem in articulo mortis ad præbendum viaticum moribundo, non posse ei præbere speciem sanguinis, si non potest deglutire particulam. Ita Pignanus in 4. tom. 1. disp. 8. quest. 3. art. 6. & alij, quia cum hoc Sacramentum non sit simpliciter necessarium, non obligat nisi cum debitis circumstantiis ab Ecclesia præscriptis. Sed etiam hæc opinio non caret difficultate, nam contrariam tenit Ochagavia de Sacrament. tract. 2. de Euchar. quest. 18. num. 9.

5. Et ipsimet Aduersarij non audent hoc facientem de peccato mortali damnare; & ideo Amicus in cursu Theolog. tom. 7. disp. 29. sect. 8. num. 107. sic ait Obiicies. Nunquam Ecclesia censetur prohibere Sacramenta in casu necessitatis, vt constat de sacramento Confessionis, quod nunquam in casu necessitatis prohibet, sicut nec Baptismum, Confirmationem, & viaticum tempore interdicti: ergo etiam vbi non sit permixta communio sub vtraque specie, poterit infirmus in articulo mortis, communicare sub specie vini, si non possit vel habere, vel sumere speciem panis. Respondeo negando non posse Ecclesiam prohibere, etiam in casu necessitatis propter immutabilem obseruantiam legis, & reuerentiam Sacramentis debitam, ea Sacramenta quæ non sunt simpliciter necessaria, cuiusmodi est hoc Sacramentum. Præstat enim constans & perpetua obseruantia legis debita Sacramenti administrationi, vniuersi, vel alterius personæ deuotioni, præsertim cum facile possit ex vno casu ad alios extendi huiusmodi legis interpretatio. Nec est eadem ratio de sacramento Confessionis, quod est Sacramentum necessitatis, sicut & sacramentum Baptismi. Quod autem Ecclesia tempore interdicti non prohibeat alia etiam Sacramenta ad salutem non necessaria, vt Confirmationem, viaticum pro infirmis, & matrimonium, id ideo est, quia hæc pendunt à potestate Ecclesiæ, quæ potest pro tali tempore hæc Sacramenta concedere, sicut in articulo mortis concedere potest communionem sub specie vini, in defectum alterius speciei; de facto autem id non concessisse, colligimus ex vniuersali prohibitione absque vlla exceptione. Ceterum non damnarem peccati mortalis eum, qui in eo casu vtens benigna legis interpretatione communicaret sub specie vini. Ita Amicus.

Sup. hoc supra præf. huius Ref. & in Ref. seq. in fine, §. Sed pro. & in 16. a. tr. 1. Ref. 278. §. vi. in principio, & in alijs eius aor.

6. Potest etiam Tertio inferri, Sacerdotem ad communicandum morti proximum, ne sine viatico decedat, non posse celebrare absque indumentis sacris. Quia reuerentia, quæ debetur sacramento Eucharistiæ, postulat, vt non nisi cum sacris vestibus, conficiatur, quæ reuerentia præferenda est salutis ægrotantis, qui deficiente sacris indumentis, & copia Eucharistiæ non tenetur communicare cum irreuerentia eiusdem Eucharistiæ. Atque ita docet D. Antoninus 3. part. tit. 13. cap. 16. §. 1. Sotus in 4. disp. 12. quest. 1. art. 8. Nauarrus cap. 21. n. 53. Victoria de Eucharistiâ, num. 82. & alij. Sed hic casus habet etiam tuam difficultatem: nam Maior in 4. dist. 9. quest. 3. Zambranus de Eucharistiâ, cap. 3. dub. 6. & alij, contrariam sententiam docent, vt obseruat Machinus de Sacram. Ordinis, part. 3. cap. 13. num. 4.

Sup. cont. in hoc §. in tom. 2. tr. 1. Ref. 154. §. 1. ante mediū, vers. Probatur ex sen-

7. Et tandem Quarto potest inferri, quod si quis, v.g. diceret Missam, & lumina extinguerentur ante consecrationem, nec amplius accendi possent, non posse prosegui Missam etiam pro dando viatico alicui moribundo. Et ita docet Fagundez de præcept. Ecclesiast. præcept. 1. lib. 3. cap. 22. num. 19. vbi

fic ait. Sed quid si cepto sacro lumen extinguatur in tali Ecclesia, ac loco, vbi aliud commode inueniri non possit; quod facile venire potest, si in aliquo Sacello, aut Eremitorio remoto à vicis, & pagis, sacrificium fiat: & an saltem in eo casu licitum sit sine lumine sacrum facere, seu potius continuare, maxime urgente aliqua circumstantia diei festi, in quo præsentibus ex præcepto, eidem sacro interesse teneantur, aut in ea necessitate, in qua aliquis moribundus extremo viatico indigeat. Respondeo, ante verba consecrationis inchoata non esse licitum Missam dicere, aut perficere, si lumine deficiat, etiam si præceptum Ecclesiæ urgeat audiendi sacrum, imò etiam si præceptum diuinum communicandi extreme, & per modum viatici instet: quod potest accidere, si præsentium aliquis subito, ac repentino morbo corripatur. Et ratio est, quia nec præceptum humanum, & Ecclesiasticum audiendi sacrum, nec præceptum diuinum accipiendi extremum viaticum obligant, aut obligare possunt cum irreuerentia Sacramenti, ac sacrificij: non potest autem negari irreuerentiam esse maximam huius sacrificij, & Sacramenti, si sine lumine fiat: si verò, consecratio iam sit cepta, & lumine deficiat, potest Sacerdos, imò tenetur, sacrificium sine lumine perficere, ac continuare; quia urget præceptum diuinum integrandi sacrificium, & maior irreuerentia erit, si tunc imperfectum relinquatur, quam si sine lumine, quando substantialiter inceptum est, perficiatur: nam, eadem substantia sacrificij sit inchoata, idè necessarium perfici debet, nec imperfectum, ac mutilum prædictum sacrificium relinquatur. Ita Fagund.

tentia & si gnatur vers. Imò addunt

8. Possem plures alios casus similes hic adducere; sed quia de illis copiosam meditator tractationem, in illa de singulis iudicium meum proferam.

RESOL. II.

An Pontifex possit aliquibus interdicare usum Sacramentorum?
Et pro præxi huius questionis aliqui diuersi casus adducuntur in corpore huius Resolutionis. Ex p. 8. tract. 1. Resol. 79.

§. 1. Respondeo affirmatiue, vt patet temporale interdicti, in quo prohibetur vsus aliquorum Sacramentorum, vt constat ex e. si sententia 16. de sententia excommunicationis, in 6. & ex respons. deo 43. de sententia excommunicationis, sed non omnium, quia non prohibetur Baptismus, nec Confirmatio, vt constat ex cap. quoniam 19. de sententia excommunicationis, in 6. imò nec solemnitates eorum, vt ex eodem deducitur: nec prohibetur sacramentum Penitentiae, non tantum constitutum in articulo mortis, sicut nec olim, sed nec sanis; quia id conceditur in cap. alma mater, exceptis qui aliqua culpa causam interdicti dederunt, nisi prius de delicto satisfaciant, aut dent sufficientem cautionem de satisfaciendo, aut si neutrum possint, iurent se, quam primum possint, satisfacturos, aut adiuturos quantum possint, vt Ecclesiæ satisfiat ad delinquentibus, vt dicitur in cap. alma mater.

Sup. hoc, & seqq. in hoc §. Pro Confirmatione in tom. 1. tr. 2. Ref. 10

2. De susceptione autem sacramenti Extreme Penitentiae, expressa prohibitio, cap. quod in te, de penitentia, & remissionibus, & intelligunt Doctores non posse dari in articulo mortis, quia tunc erat dandum; ergo prohibitio respicit illud tempus. Secundo dicitur, nullo modo esse conferendum, vt non distinguamus de Sacramento, quantum ad substantiam, & quantum ad solemnitatem. Addunt

Sup. hoc in tom. 1. tr. 4. Ref. 3. in fine, & in Ref. 31. & lege etiam de Stranam Ref. 31.